

30 jaar IBW: Trends en veranderingen in de bibliotheekomgeving: nieuwe rollen voor de bibliotheek

Antwerpen - 25 februari 2014

De presentatie van **Daniël van Spanje** (OCLC) viel uiteen in twee delen. In het eerste deel kwam de veranderde rol van de catalogus aan bod. In het tweede deel stelde de spreker de organisatie en het werkkterrein van OCLC voor.

De rol van de catalogus is de laatste jaren enorm veranderd, en dus evolueert ook het werk van de catalogograaf. Een halve eeuw geleden was het nog zo dat de catalogograaf de catalogus bouwde, eerst op fiches en later in de computer. Ondertussen is de kloof tussen front office en back office groter geworden. De catalogograaf is geëvolueerd naar een metadatabasebeheerder, die zorgt dat de knowledge base in orde blijft, waarop IT'ers een interface bouwen.

Ook de manier van zoeken is veranderd. Daniël van Spanje onderscheidt drie stappen: bij de catalogus stond het item of werk centraal. Met de komst van de online bibliotheek werd de connectie, de toegang tot, belangrijker dan de collectie en stond de content centraal. Met de komst van discovery systemen zoals SmartCat (OCLC) gebeurt de discovery buiten de bibliotheek. Deze discovery systemen ontsluiten zowel boeken en tijdschriften als artikels en referenties die buiten de bibliotheek zijn gemaakt. Vanuit zoekresultaten kan je navigeren en linken naar andere items en zo verschuift de klemtoon van content naar context. Uiteindelijk komen gebruikers (soms) nog wel bij de bibliotheek terecht, maar de volgorde is andersom en de catalogus gaat op in de discovery systemen.

Deze nieuwe evoluties geven aan dat de bibliotheken het web op moeten. Om dat succesvol te doen moeten onze metadata aangepast worden

aan de aard van het web. We moeten 'gesloten' systemen zoals MARC openbreken naar een webaanpak. Het Bibframe model (Library of Congress) poogt bibliografische referenties om te zetten naar beschrijvingen van entiteiten (personen, plaatsen, werk ...) en daar links tussen te leggen. OCLC werkt mee aan andere projecten op dat vlak zoals VIAF of schema.org.

Deze evoluties stellen uitdagingen aan bibliotheken. De spreker noemt: een verschuiving naar het ontsluiten van beschrijven van wat we zelf hebben: special collections, MOOC's, data sets. Ten tweede de evolutie naar *entity management* in plaats van *record management*. En ten slotte komt de focus nog meer te liggen op de eindgebruiker.

In het tweede deel stelde Daniël van Spanje OCLC voor. OCLC is een ledenorganisatie die wereldwijd diensten verleent aan bibliotheken en onderzoek doet om de toegang tot informatie te verbeteren. Bibliotheken die diensten afnemen van OCLC worden lid en kunnen participeren in de bestuursstructuur van OCLC. Naast het leveren van software en diensten wil OCLC het belang van bibliotheken onder de aandacht brengen en de samenwerking tussen bibliotheken (en andere partners) stimuleren. Meer informatie is beschikbaar op de website van OCLC (www.oclc.org).

Els Schaerlaekens

Inform@uurlijk: De Franstalige bibliotheeken in Wallonië en Brussel VSPW Gent - 27 februari 2014

We kennen ze niet, de Waalse bibliotheken. Hoe zien ze eruit? Onder welk decreet werken ze? Is er een opleiding in Wallonië? Veel vragen waar weinigen de antwoorden op kennen. Doorgaans kennen we de Nederlandse situatie beter dan de bib-sector over de taalgrens.

Natacha Wallez, o.a. praktijkleerkracht aan de Franstalige bibliotheekschool in Brussel gaf ons op 27 februari een inblik in het Waalse bibliotheekwezen op een lezing 'Inform@uurlijk' georganiseerd door de bibliotheekschool van Gent.

Wees gerust: ook Wallonië en Brussel kent een diversiteit aan bibliotheken: grote, kleine, aan de oubollige kant en moderne instellingen. Sinds het nieuwe decreet van 2009 (met uitvoeringsbesluit 2011) zijn er sluitingen merkbaar. Het decreet schrijft nl. voor dat de helft van de collectie niet ouder dan 10 jaar mag zijn. Filialen met voornamelijk oude collecties draaiend op vrijwilligers sluiten daardoor de deuren. Professionalisering is nu meer aan de orde.

Het decreet bracht veel andere veranderingen in het bibliotheeklandschap: de focus werd verlegd van leenverkeer en de grootte van de collectie als basis voor overheidserkenning naar leesbevordering en het organiseren van educatieve en ontspannende activiteiten. In tegenstelling tot vroeger, geeft dit decreet heel veel vrijheid. Bibliotheken worden gestimuleerd om samen te werken met lokale partners zoals *Lire et écrire*, jeugdhuizen, culturele centra, sportcentra enz. Dit decreet werd in overleg met bibliothecarissen opgesteld, houdt rekening met technologische ontwikkelingen en

stemt nu meer overeen met de verwachtingen van gebruikers én bibliothecarissen.

In 1978 werd er met het Vlaamse bibliotheekdecreet gekozen om niet enkel boeken uit te lenen. In Wallonië kwam muziek en film op dat moment terecht in een netwerk van mediatheken. Volgens Wallez was dit niet de goede richting. Meer en meer fusioneren mediatheken met bibliotheken. Hoewel ze wel nog vaak hun eigen uitleensystemen gebruiken.

Nog meer dan bij ons leven er technische vragen: overkoepelend zoeken in verschillende catalogi is niet mogelijk, er is geen centrale catalogus zoals de Open Vlacc, rond e-books wordt nog niet structureel

gewerkt, hoe internettoegang voorzien en deze al dan niet beveiligen ...

Niet alleen de inhoud, ook de structuur veranderde met dit nieuwe decreet: officieel (lees: naar de overheid toe) wordt er niet meer gesproken over bibliotheken, maar over directoperatoren en steunpunten. Waar er voorheen een piramidale structuur was met centrale bibliotheken, hoofdbibliotheken en lokale of speciale bibliotheken, is er nu een stervormige structuur. Je hoeft je niet meer direct te richten tot de bovenliggende structuur. Er is het Steunpunt Centrum voor leesbevordering dat vormingen en coaching organiseert voor bibliotheken. Zo helpt dit steunpunt bibliotheken bij het opmaken

van hun beleidsplan en projectmanagement. De centrale bibliotheken werden regionale steunpunten die o.a. instaan voor multiplicering en encyclopedische verzamelingen. Er zijn verschillende directoperatoren zoals speciale bibliotheek (brailleliga), bibliobus, plaatselijke bibliotheken of een netwerk van bibliotheken. Elke operator moet een beleidsplan maken waarin volgende aspecten opgenomen zijn: een analyse van het werkingsgebied, doelstellingen, partnerschappen en activiteiten, indicatoren en evaluatie. De beleidsplannen moeten jaarlijks bijgesteld worden. De Franse gemeenschap subsidieert een deel van de wedden en geeft projectsubsidies i.v.m leesbevordering.

Qua opleiding is er een opmerkelijk verschil: Er is in Wallonië en Brussel zowel een bachelor- als een masteropleiding voor bibliothecarissen / documentalisten. Je kan in drie hogescholen gedurende drie jaar een voltijdse bacheloropleiding volgen waarbij je verplicht een taalstage hebt in een instelling in bijv. Gent, Canada, Ierland ... Doorstroom naar de master in Luik, Louvain-la-Neuve of Brussel is mogelijk. De studenten worden ondergedompeld in aspecten als informatiebeheerssystemen, projectbeheer en kwaliteitsmanagement. Alle studenten vinden binnen de zes maanden na afstuderen werk in de ruime BDI-sector.

Patrick Pede

TOEPASSING

Televisiekijken in zakformaat

Ilse Depré, De Bib Leuven

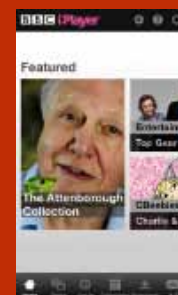
Uit onderzoek blijkt dat een tablet vaak binnenshuis gebruikt wordt, in de woonkamer, tijdens het televisie kijken. Maar kan het kleinoord ook je tv vervangen? Wij vinden van wel.

Er zijn talrijke apps te vinden die het programma-overzicht van de lokale zenders op een rijtje zetten. Onze voorkeur gaat uit naar HUMO's TV-gids waarbij je je eigen keuze van programma's kunt bijhouden in een gepersonaliseerd schema. Kun je niet kiezen tussen twee films, of wil je meer weten over die nieuwe HBO-reeks, dan is IMDB een must. Je vindt er info over de inhoud en de acteurs, commentaren van gebruikers en andere nuttige weetjes. Heb je je favoriete programma toch gemist, dan kan je het herbekijken. De Yelo-app laat Telenetklanten niet alleen toe om live tv te volgen op een tablet, maar ook om programma's van de laatste twee maanden opnieuw te bekijken. Stieve werkt dan weer onafhankelijk van

je kabelabonnement, maar kost je maandelijks 9,99 euro. Hiervoor kan je naar tien zenders kijken, al bleek tijdens onze test dat vooral buitenlandse tv-reeksen niet altijd uitgesteld bekeken kunnen worden.

Onze favoriet is echter BBC iPlayer. Via deze app krijg je voor een zacht prijsje toegang tot honderden films, reeksen en reportages van over het kanaal. Het aanbod varieert van land tot land, maar ik zal me de volgende maanden niet vervelen dankzij honderden kookprogramma's, reportages over kunst en geschiedenis, bejubelde reeksen zoals Spooks en Sherlock, de tientallen verfilmingen van Jane Austens boeken, en ja, waarom ook niet, nog eens de hele Blackadder-reeks!

> Meer info en nuttige app: <http://bibidee.blogspot.com>

Jeugdboekenweek 15-30 maart 2014

Tijdens de afgelopen editie van de Jeugdboekenweek draaide alles rond gevaar. Het thema dat Stichting Lezen dit jaar naar voor schoof. Voor bibliotheken een uitgelezen kans om zich als veilige thuis-haven te profileren. De bibliotheken zetten samen met Vluchtelingenwerk Vlaanderen in op gastvrijheid. Want als er gevaar dreigt, sla je op de vlucht. De bib als gastvrij huis, ook voor vluchtelingen en asielzoekers, staat nog tot het najaar centraal.

LOCUS en curator Vluchtelingenwerk inspireren op www.gevaarindebib.be bibliotheken om aan de slag te gaan met het thema. Een inspiratiegids vol boekentips en vluchtelingenverhalen, workshops met vluchteling-kunstenaars, films, muziek ... helpen de bib hierbij. Een spel met een prettig gestoorde Inspectrice van Ondefinieerbaar Punctueel

Nutteloze Zaken die de bib sluit wegens "te gevaarlijk", haakte ook in op het vluchtelingentema. Het filmpje met het 12-puntenplan van de inspectrice werd een echte hit in de bib. Heel wat bibliotheken hielden in de plaats van een slotfeest, een heropeningsfeest. Want overal was er hevig verzet tegen de beslissing van de inspectrice. Kinderen kwamen in opstand met spandoeken en filmpjes. Er werden zelfs vragen gesteld in de gemeenteraad.

De bib van Eeklo kende al een nauwe samenwerking met het opvangcentrum voor vluchtelingen en asielzoekers en deelde graag hun ervaring tijdens een extra inspiratiedag voor de bibliotheken. Toen het Rode Kruis een opvangcentrum voor asielzoekers opende in Eeklo nam het gemeentebestuur onmiddellijk het initiatief tot samenwerking.

De bib sprong ook op de kar en werkt sindsdien regelmatig samen met het centrum.

Jaarlijks worden op de vrijdag ook de vluchtelingen in de watten gelegd en in de Week van de Smaak wordt er samen gekookt. In het kader van de Jeugdboekenweek organiseerde Comeet (Cultuuroverleg Meetjesland) een spaaractiespel waarbij de opbrengst gebruikt werd voor de aankoop van kinder- en jeugdboeken voor de kinderen in het opvangcentrum. Niet-begeleide minderjarigen van het centrum krijgen een rondleiding in de bib en gebruiken gratis internet. Al deze acties maken dat de vluchtelingen de weg naar de bib makkelijker vinden. Zo komen de jongeren er graag en gaan ze veel naar de bib om er te lezen of te ontspannen.

BRUGS JEUGDBOEKENFEEST, OOK IN HET OPVANGCENTRUM

De bib in Brugge en het opvangcentrum van het Rode Kruis werken samen rond heel wat activiteiten. Tijdens Gedichtendag genieten bibgebruikers en bewoners van het centrum samen van een literaire avond. Tijdens de Jeugdboekenweek staat het jaarlijkse Groot Brugs Jeugdboekenfeest garant voor een dag vol verrassingen voor het hele gezin. Al vier jaar is er ook een voorstelling in het opvangcentrum en volgen de kinderen van het centrum er crea-workshops. Ook tijdens de vakanties organiseert de bib vakantieopvang met crea-ateliers en voorleessesies voor vluchtelingenkinderen en kinderen uit kansarme gezinnen. Hiervoor werken ze samen met het OCMW. En in het kader van Uitwijken, een stadsfestival om cultuur naar de Brugse wijken te brengen, is de Boekenwagen van de bib opgesteld aan het centrum. Verder zijn er ook

rondleidingen voor scholen en OKAN-klassen om vluchtelingenkinderen en nieuwkomers wegwijs te maken in de bib. Rond Erfgoeddag wordt de voorstelling *Neeland* van Nic Balthazar vertoond in het opvangcentrum. De goede samenwerking is verankerd in de werking sinds de directeur van het opvangcentrum lid is van de beheersorganen van de bib.

EEN EIGEN BLIK OP GEVAAR IN ANIMATIEFILMPJES

Roman Klochkov ging in een aantal bibiotheken samen met de kinderen creatief aan de slag in een workshop animatiefilm. De tekeningen of plasticine figuurtjes tot leven brengen, dat is waar het in deze workshop om draait. Er werd getekend, geknipt of geboetseerd en beeld per beeld (foto per foto) opgenomen. Roman vertelt ook over hoe het is om weg te vluchten uit je land. Hij komt uit Kazachstan en op 17-jarige leeftijd vluchtte hij met zijn ouders. Sinds 1999 woont hij in België. Roman volgde zijn hogere studies aan KASK Hogeschool Gent. Zijn animatiefilms *Administrators* en *Natasha* zijn al meermaals geselecteerd door allerlei internationale filmfestivals en vielen ook af en toe in de prijzen. Je kan de filmpjes van de kinderen bekijken op www.gevaarindebib.be.

KINDEREN ONTMOETEN VLUCHTELINGEN

Hamid, die als vluchteling zeven jaar geleden uit Afghanistan in België aankwam, vertelde in de bib van Blankenberge over zijn leven als vluchteling. Kinderen van de 6e klassen gingen er met hem in gesprek. Hamid heeft in Afghanistan nog voor de VN gewerkt, maar toen zijn vader vermist werd, had hij 24 uur om het land te verlaten. Ook zijn leven en dat van zijn familie was in gevaar. Hij ontvluchtte zijn land en kwam

na een lange en moeilijke tocht aan in België. Hamid werkt nu als cultuurbemiddelaar bij het CAW (Centrum Algemeen welzijnswerk) in Oostende. Hij werkt er met de transit-illegalen en weet heel goed wat ze meemaken. Hij ondernam dezelfde tocht als diegenen die hier nu aankomen. Ook al is het pijnlijk om zijn vluchtverhaal te vertellen, toch doet Hamid dit met veel gedrevenheid omdat hij het net belangrijk vindt dat kinderen de echte verhalen horen die gepaard gaan met mensen op de vlucht. Het was muisstil in de aula van de bib. Achteraf vertelt Lisa (11 jaar): "Ik word eigenlijk droevig van dit verhaal. Zelf zou ik het helemaal

niet leuk vinden om weg te vluchten van mijn thuis. Ik zou ook mijn familie en vrienden erg missen. Door die lange reis spreekt Hamid wel tien talen. Heel knap." Ook in de bibliotheek van Geel en Sint-Niklaas luisterden kinderen naar de verhalen van vluchtelingen. In Geel kon je filmpjes bekijken en in de exporuimte hingen getuigenissen van vluchtelingen, verhalen van kinderen en volwassenen, in samenwerking met het Lokaal Opvang Initiatief Vosselaar en Geel. Kinderen konden er meedoen aan een workshop met Sam van Afghanistan en vliegeraar worden voor één dag. In Sint-Niklaas maakten de mensen van het VLOS (Vluchtelingen

Ondersteuning Sint-Niklaas) met de kinderen een bladwijzer met hun naam in een exotisch schrift.

Elk bib kan haar gastvrij initiatief nog tot 30 september indienen op www.gastvrijegeenote.be en maakt daarmee kans op een prijs van 1000 euro.

Met dank aan: Viviane Cauwels, Valerie Logghe, Inge De Sutter, Hamid Hisari, Ann Bellen, Griet Geerinckx Anneleen Schelstraete, Roman Klochkov en Stichting Lezen.

> **Meer info over Jeugdboekenweek in de bib: LOCUS vzw, Herlinde De Vos, herlinde.devos@locusnet.be.**

> Zie ook p. 38

In een aantal bibliotheken konden kinderen hun eigen animatiefilmpjes maken.